

**Biblioteka
Mieścisko**

im. Czesława
Chruszczewskiego

Mieścisko, 13.11. 2023 r.

Diagnoza, czyli poznamy środowisko lokalne

Z czego skorzystaliśmy prowadząc diagnozę potrzeb lokalnych i wyzwań stojących przed społecznością i biblioteką?

1. Z badań przeprowadzonych na zlecenie Urzędu Gminy i opublikowanych w dokumentach strategicznych Gminy,
2. Z badań własnych (narzędzia prowadzenia diagnozy)
3. Z opublikowanych raportów, analiz zmian i trendów,
4. Z lektur (konteksty) – prasa i eseistyka

1 Wykorzystaliśmy:

- 1.1. **Strategia Rozwoju** z Planem Lokalnego Rozwoju Gminy Mieścisko na lata 2021-2030
- 1.2. **Program rewitalizacji dla Gminy Mieścisko** na lata 2017-2023
- 1.3. **Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych** Gminy Mieścisko na lata 2022-2027 (badania ankietowe)
- 1.4. **Raport lokalnych zagrożeń Mieścisko 2019** (badania ankietowe dotyczące zagrożeń związanych z przyjmowaniem substancji psychoaktywnych)

2 Przeprowadziliśmy;

- 2.1. **rozmowy grupowe** (z seniorami i młodzieżą),
- 2.2. **akcję animacyjną** – «pytania na sznurku» podczas imprezy masowej,
- 2.3. **wywiady indywidualne** (również nagrania – cykl nagrań «Pola głosów»),

rozmowy z liderami społeczności lokalnej (wójt, sołtysi, radni, prezesi stowarzyszeń, liderki Kół Gospodyń Wiejskich, dyrektorzy jednostek organizacyjnych, proboszcz lokalnej parafii). W spotkaniach/nagraniach do cyklu «pola głosów» wzięło udział 20 osób. Rozmawialiśmy o historii gminy (samorząd (były wójt gminy), instytucje i organizacje (przedsiębiorca, lider Bractwa Kurkowego) pasjonatki i pasjonaci (liderki kół gospodyń wiejskich, twórczynie amatorki, mistrzowie Polski w powożeniu psimi zaprzęgami) – tworzyliśmy w ten sposób zręby archiwum społecznego i jednocześnie diagnozowaliśmy potencjały i odkrywaliśmy obszary możliwych dla biblioteki działań (np. wydanie książki o przedwojennym posterunku policji w Mieścisku, którego obsługa zginęła w Katyniu i gdzie historia jednego z policjantów (dzięki badaniom jednej z naszych rozmówczyń) oprócz wątku tragicznego odsłania również niezwykle wątek romantyczny, bardzo osobisty dla społecznej archiwistki).

2.4. ankietę środowiskową (środowisko dziewcząt w wieku 12-17 lat)

3 Sięgnęliśmy do:

- 3.1. **Mapa Trendów** opracowywana rokrocznie przez Infuture Institute (Natalia Hatałska)
- 3.2. **The Global Risk Report** - publikowany corocznie przy okazji konferencji w Davos raport dotyczący 10 największych zagrożeń i kilku najpilniejszych potrzeb, które środowisko biznesowe powinno brać pod uwagę przy planowaniu działalności
- 3.3. **Webinar** Prezesa FRSI – Jacka Królikowskiego – 22.11.2021 „**Wyzwania współczesności**” – o czym warto pamiętać przygotowując wizję i misję instytucji – rzecz o współzależności trendów.
- 3.4. **Raport TrendRadar.pl**
- 3.5. **NPRCz – diagnoza** – 20 % Polaków ma „problemy z czytaniem ze zrozumieniem”, czyli nie posiada jednej z kluczowych kompetencji (zalecenie Rady Unii Europejskiej z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie)
- 3.6. „**Praktyki kulturowe Polaków**” – Tomasz Szlendak – raport
- 3.7. **Raport „Młodzi 2020” Fundacja Batorego**

4 Przeczytaliśmy:

- 4.1. **Jacek Dukaj „Po piśmie”** (zmiana cywilizacyjna: odchodzenie od pisma, rola dźwięku, wirtualna rzeczywistość, rola „przeżycia”)
- 4.2. **Conneting Audiencies Polska „Słuchanie publiczności . Narzędzia, projekty, działania”** (słuchanie jako innowacyjna metoda pracy, cyfrowe opowiadanie historii, zaangażowana współpraca z lokalną społecznością, biblioteka jako atrakcja i dobro społeczne).

Lektura strategii gminnych, raportów, dokumentów, obserwacja trendów i zmian i nasze własne badania pozwoliły na określenie najważniejszych pilnych wyzwań i potrzeb środowiska, w którym znajduje się biblioteka.

Są to wyzwania i potrzeby społeczne i technologiczne.

Diagnoza jest swego rodzaju mapą, narzędziem, które służyć ma do zaplanowania drogi rozwoju biblioteki w latach 2024-2026.

Wyzwania i potrzeby społeczne

Demografia: wszystkie raporty i dokumenty strategiczne gminy dostrzegają zjawisko starzenia się społeczeństwa. Mapa Trendów mówi o „srebrnym tsunami”, The Global Risk zwraca uwagę na „rozpad więzi społecznych”, Raport Młodzi 2020 wskazuje na wyludnianie się i „systematycznie powiększającą się grupę seniorów”, tendencję tę odnotowuje także ostatni Spis Narodowy 2021. Gminna SRPS 2022-2027 wskazuje na malejącą systematycznie liczbę ludności i zwiększającą się liczbę osób starszych (18,23 %), tendencję tę dostrzega także SRPS Powiatu Wągrowieckiego, gdzie zwrócono uwagę na większe znaczenie samorządu lokalnego w realizacji odpowiedniej polityki senioralnej.

Badani ankietowo mieszkańcy gminy podzieleni są w opinii działań na rzecz starszych mieszkańców. Połowa respondentów jest zdania, że takie działania są podejmowane w gminie (54,3%). Z kolei 45,7% badanych uważa, że gmina nie podejmuje działań

na rzecz aktywizacji osób starszych. Spośród działań, które należałoby podjąć na rzecz seniorów z terenu gminy Mieścisko zapewnienie miejsc aktywnego spędzania czasu wolnego wskazało 59,3% ankietowanych. Potrzeba aktywizacji osób starszych znalazła się na trzecim miejscu hierarchii potrzeb badanych osób.

SRPS jako szansę na przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów starzenia się społeczeństwa (możliwe wykluczenie osób starszych/izolacja/, pogłębianie się problemów społecznych) wskazuje „rozbudowę infrastruktury społeczno-kulturalnej i zwiększenie oferty kulturalnej i powstanie instytucjonalnych form wsparcia dla seniorów (np. Kluby Seniora)”.

Badając potrzeby seniorów z naszej gminy spotkalismy się z reprezentatywną grupą seniorów z lokalnego ZERiI Oddział Mieścisko (18 osób) i zapytaliśmy o oczekiwania względem naszej działalności. Tylko niektóre z nich dotyczą obszaru kultury i czytelnictwa.

Najważniejszą potrzebę stanowią zajęcia rehabilitacyjne i ruchowe. Obrzymie oczekiwania towarzyszą wzmocnieniu tej sfery aktywności. Warsztaty manualne, warsztaty kulinarne, warsztaty ochrony przed oszustwami, warsztaty dietetyczne – wymieniane były w dalszej kolejności. Z oferty kulturalnej grupa zgłasza zainteresowanie kinem i ewentualnie teatrem (uczestnictwo w spektaklu, mnie w warsztatach).

Rosnąca rola kobiet: widoczna jest zbieżność tej tendencji w Mapie Trendów z informacją z SRPS Gminy Mieścisko o dużym odsetku kobiet pozostających bez zatrudnienia na lokalnym rynku pracy, co może świadczyć o niskich kwalifikacjach zawodowych, braku aktywizacji lub pełnieniu innych funkcji społecznych. Biblioteka dysponuje możliwościami wpływania na podnoszenie roli kobiet i podnoszenie ich kompetencji poprzez konkretne dedykowane kobietom działania/projekty (np. Akademia Rozwoju Fundacji PFR).

Pogorszenie stanu zdrowia psychicznego – na ten fakt wskazują wszystkie raporty, dokumenty strategiczne gminy (SRPS), temat obecny jest w publicystyce. Píše się

o „rozpadzie więzi społecznych”, o „pogorszeniu stanu zdrowia psychicznego”, o „ucieczce w psychodeliki”, o „problemie uzależnień , które jest zjawiskiem coraz częściej występującym w naszym społeczeństwie, co można uznać za «poważny problem społeczny»» Przeciwdziałanie uzależnieniom znalazło się na czwartym miejscu w rankingu potrzeb badanych ankietowo mieszkańców (36,4 %). W rekomendacja do SRPS zapisano, że „*należy zwrócić uwagę na zjawiska niepożądanych zachowań dzieci i młodzieży, które dostrzega się na terenie gminy*”.

Z myślą o obu powyższych aspektach przeprowadziliśmy ankietę wśród 120 dziewcząt w wieku 12-17 lat. To także wpisanie się w jeden z celów operacyjnych Gminy, który sformułowano w postaci: «Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia, opieki i oferty spędzania czasu wolnego». Ankieta dotyczyła funkcjonowania dziewcząt w trzech obszarach: Ja - rodzina, Ja - Ja, Ja - grupa społeczna. Grupa respondentek, która komunikowała w badaniu deficyty w zakresie poczucia bezpieczeństwa domowego, prezentowała jednocześnie niespójną postawę w postrzeganiu siebie i relacji rówieśniczej. Tu wyłania się potężne pole do działania, ponieważ budowanie i podtrzymywanie relacji międzyludzkich to umiejętność, którą pomimo braku wyniesienia prawidłowych wzorców z domu rodzinnego można nabyć. Badanie metodą ankietową dało możliwość poznania kwestii dotyczących sposobu i form zagospodarowania czasu wolnego i oceny jakościowej tych działań. W tym aspekcie badana grupa dziewcząt wykazała się bardzo wysokim poziomem inicjatywy własnej, różnorodnością tematyczną prezentowanych zainteresowań i sposobów aktywnego wypoczynku.

Analiza materiału dokumentacyjnego grupy respondencyjnej dziewcząt w wieku 11-16 lat w znaczący sposób uwidacznia kwestie dotyczące problemów w obszarze relacji. Grupa respondentek komunikowała w badaniu deficyty w zakresie poczucia bezpieczeństwa domowego. Interpretacja wypowiedzi dziewcząt pozwala na zaobserwowanie występujących sprzeczności w artykułowaniu potrzeb, analizy własnych stanów emocjonalnych i nazywaniu uczuć. Zachodzące tu rozbieżności stanowią potężny fundament do działań edukacyjnych i warsztatowych.

Odpowiedzią na te wyzwania ma być program „Głoska”: program/propozycja systemowego wsparcia dla dziewczynek i dziewczyn w środowisku wiejskim. „Głoska” jako miejsce będzie przestrzenią zmniejszenia ryzyk zwiększonej częstości samookaleceń z powodu stresu i lęku, nadużyć domowych (alkohol i przemoc).

Ubóstwo może być przyczyną wykluczenia społecznego. Mapa Trendów mówi o wzrastającej tendencji do działań włączających, działań ograniczających różnego rodzaju wykluczenie. Piramida potrzeb społecznych gminy umiejscawia zaś tę potrzebę (działania dla osób bezrobotnych i ubogich) w środku konstrukcji. To będzie ważne wyzwanie i istotny kontekst dla pracy instytucji w latach 2024-2026.

Próbowaliśmy to zbadać podczas imprezy masowej «Targi Michałowskie» poprzez «wizujące pytanie» i «ankietę rysunkową». Zapytaliśmy: « Co jeszcze powinno znajdować się w bibliotece, żebyś chciała/chciał w niej przebywać?» Większość wypowiedzi wskazywała na dobry poziom usług biblioteki; «mam tam wszystko!» «Tam jest super!», odnotowaliśmy jedną wypowiedź dotyczącą «zwiększenia ilości spotkań autorskich» («Na chwilę obecną atmosfera jest super. Brakuje spotkań z autorami»)

Trend „różnorodność”; wielość propozycji, ofert, sposobów życia, spędzania czasu, mnogość konkurujących ze sobą punktów widzenia, światopoglądów (niekiedy zwalczających się) stanowią bardzo istotny kontekst dla naszej pracy. Odnotowują to raporty (Mapa Trenów, Praktyki kulturowe Polaków, Raport Młodzi 2020 („poczucie świata bez granic”), także esej Jacka Dukaja „*Po piśmie*” przynosi takie rozpoznanie – zanik „centrów”, funkcjonowanie w obrębie „baniak”, „królestw”, „społeczności”, „societ”. Misja Gminy Mieścisko w pierwszym zdaniu mówi zaś o „*stworzeniu mieszkańcom możliwości wszechstronnego rozwoju*” – zatem działania swe adresować chce bardzo szeroko, uwzględniając różnorodne sposoby postrzegania, przeżywania, doświadczania, odbioru rzeczywistości. Biblioteka jako miejsce spotkań, przecinania się tendencji, dyskusji może odegrać kluczową rolę w podkreślaniu wagi różnorodności i budowaniu umiejętności życia w zróżnicowanym środowisku.

Wyzwania i potrzeby technologiczne

Pisze się o „technologicznym świecie lustrzanym” zwracając uwagę na fakt, że rozwijająca się technologia dąży w kierunku świata, w którym wszystko ma swój odpowiednik i reprezentację w świecie cyfrowym. Ten aspekt trzeba mieć na uwadze projektując działania biblioteki w najbliższe lata. Niesie to potrzebę (i wyzwanie) takiej organizacji pracy i stworzenie takiej oferty, by odpowiadała ona tym, którzy chcą korzystać z niej i online i w świecie rzeczywistym, tworzenie jej i programowanie w taki sposób, by ograniczać „wykluczenie cyfrowe”. Ważnym kontekstem działań będą rozpoznanie Jacka Dukaja (esej „*Po piśmie*”) zwracające uwagę na odchodzenie od cywilizacji pisma w stronę kultury „przeżycia”, „wrażenia”, „bezpośredniego transferu”. Istotne będą także wnioski płynące z raportu «Praktyki kulturowe Polaków», który wskazuje na traktowanie oferty internetowej (streaming, kanały internetowe, platformy typu Netflix, HBO i inne) jako pełnoprawnej oferty kulturalnej.

Odkrycia i potencjały

Na wspomnianej wyżej mapie znajdują się nie tylko obszary stanowiące wyzwania, czy będące potencjalnymi problemami, ale również miejsca, które charakteryzują się niezwykłą energią, mają olbrzymi potencjał. To przede wszystkim lokalne stowarzyszenia, z którymi można sieciować usługi (Stowarzyszenie Patriot, Stowarzyszenie Dobrych pomysłów „Efekt”, Stowarzyszenie Castellum Nostrum, Stowarzyszenie Pomocy Uczniom im. Jana Pawła II), to liderki kół gospodyń wiejskich (Nieświastowice, Miłosławice, Podlesie Wysokie, Popowo Kościelne, Kłodzin), niektórzy sołtysi, radni Rady Gminy, przedsiębiorcy, dyrektorki szkół podstawowych w Mieścisku i Popowie Kościelnym, Zakład Aktywności Zawodowej w Gołaszewie.

W spotkaniach z mieszkańcami gminy stanowiącymi podstawę cyklu nagrań audio „Historia mówiona” zdiagnozowano niezwykle bogactwo historii, opowieści dotyczących przeszłości gminy. Historie te mogą stać się kanwą spotkań z mieszkańcami, programów, działań o charakterze społecznym i kulturalnym, niektóre z nich to gotowe scenariusze publikacji.

Biblioteka Mieścisko
im. Czesława Chruszczewskiego

Z wniosków z badań, z analizy trendów, wyzwań, potrzeb i potencjałów wyłania się dla nas obraz/sytuacja, którą traktujemy jako **szansę dla biblioteki**; szansę aktywnego uczestniczenia w życiu społeczności, możliwość wpływania na jakość życia mieszkańców.

W latach 2024-2026 biblioteka zaproponuje więc mieszkańcom wszechstronną, wielokierunkową działalność społeczną, kulturalną i edukacyjną, która stanowić będzie odpowiedź na wiele z opisanych wyżej wyzwań.

Główny cel, który stawiamy przed sobą na lata 2024-2026 to uczynienie z biblioteki „miejsca, gdzie dobrze jest być”, miejsca emocji, relacji, energii i wzmocnienia - „**bibliopola**”. „Bibliopole” ma być miejscem aktywności czytelniczej, literackiej, kulturalnej, edukacyjnej, społecznej i rekreacyjnej. Miejscem budowania relacji; pomiędzy czytelnikami, uczestnikami projektów, partnerami społecznymi - czymś szerszym niż socjologiczna kategoria «trzeciego miejsca».